

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ	СУ СМЯ НУБіП України 7.5-072-05
	НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ	Введено в дію: Наказ № _____
	«Положення про робочу програму навчальної дисципліни»	від _____

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра земельного кадастру

ЗАТВЕРДЖЕНО

Факультет (ННІ) землевпорядкування
(назва)

“ 14 ” травня 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ**

Галузь знань: G «Інженерія, виробництво та будівництво»

Спеціальність G18 - Геодезія та землеустрій

ОНП - Геодезія та землеустрій

Факультет землевпорядкування

Розробник: д.е.н., проф. Новаковська І.О.

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни. Земельні ресурси є основою господарського розвитку, тому ефективно землекористування потребує глибокого економічного обґрунтування. Дисципліна «Основи економіки землекористування» розглядає принципи раціонального використання земель, механізми оцінки їх вартості та розвиток земельних відносин в умовах ринку.

Курс охоплює питання економічної оцінки земель, плати за використання земель, впливу землекористування на місцеві бюджети, регулювання земельного ринку та управління землевпорядними процесами. Значна увага приділяється правовим та екологічним аспектам економіки землекористування.

Дисципліна формує у студентів розуміння економічної цінності землі, навички аналізу ефективності її використання та прийняття рішень щодо оптимізації земельних ресурсів у контексті сталого розвитку.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>193 – Геодезія та землеустрій</i>	
Освітня програма	<i>Геодезія та землеустрій</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	90	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	4 (2025-2026)	
Семестр	7	
Лекційні заняття	15 год.	
Практичні, семінарські заняття	15 год.	
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	60 год.	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	2 год.	
	6 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи економіки землекористування» є формування у студентів знань, умінь і навичок з основ економіки землекористування, теорії і практики функціонування землекористування як важливої складової сфери підприємницької діяльності, матеріальної і фінансової основи функціонування територіальних громад та держави.

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню «Основи економіки землекористування»: «Математичне опрацювання та аналіз геоданих»

Набуття компетентностей:

- **інтегральні компетентності (ІК):** здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі землеустрою, спеціалізовані завдання розвитку земельної власності (нерухомості) через застосування методів інвестиційного аналізу, вибору інвестиційних стратегій, формування

портфеля інвестиційних проектів для забезпечення найбільш ефективного використання землі в довгостроковій перспективі, вирішення відповідних наукових і практичних завдань;

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК03. Здатність застосовувати нормативно-правові акти, нормативно-технічні документи, довідкові матеріали у професійній діяльності

Програмні результати навчання:

РН3. Доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументацію.

РН4. Знати та застосовувати у професійній діяльності нормативно-правові акти, нормативно-технічні документи, довідкові матеріали в сфері геодезії та землеустрою і суміжних галузей.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього годин	у тому числі					Усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Економіка землекористування: сутність та показники ефективності														
Тема 1. Суть, зміст і предмет землекористування	1-2	9	2	2			5							
Тема 2. Земельні ресурси, їх склад, характеристика та ефективність використання	3-4	9	2	2			5							
Тема 3. Економічні відносини у сфері землекористування в ринкових умовах	5-6	14	2	2			10							
Тема 4. Оптимізація і екологізація землекористування	7	7	1	1			5							
Модульний контроль № 1		6	1	-			5							
Разом за змістовим модулем 1	8	45	8	7			30							
Змістовий модуль 2. Економіка землекористування: рента, охорона та організація														

Тема 5. Земельна рента як показник прибутковості землі	9-10	9	2	2			5						
Тема 6. Економічний механізм охорони земельного фонду та стимулювання раціонального землекористування	11-12	9	2	2			5						
Тема 7. Територіальна організація системи землекористувань	13-14	9	2	2			5						
Тема 8. Обмеження та обтяження землекористування та їх вплив на економічні показники землекористування	15	12	1	1			10						
Модульний контроль № 2	-	6	-	1			5						
Разом за змістовим модулем 2	7	45	7	8			30						
Усього годин	15	90	15	15			60						
Курсовий проект (робота) з _____ (якщо є в робочому навчальному плані)			-	-	-		-						
Усього годин		90	15	15			60						

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль І		
1	Суть, зміст і предмет землекористування	2
2	Земельні ресурси, їх склад, характеристика та ефективність використання	2
3	Економічні відносини у сфері землекористування в ринкових умовах	2
4	Оптимізація та екологізація землекористування	2
Модуль 2		
5	Земельна рента як показник прибутковості землі	2
6	Економічний механізм охорони земельного фонду та стимулювання раціонального землекористування	2
7	Територіальна організація системи землекористувань	2
8	Обмеження та обтяження землекористування та їх вплив на економічні показники землекористування	2

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Визначення змісту та предмету економіки землекористування	2
2	Визначення показників ефективності використання земельних ресурсів	2
3	Аналіз трансформації економічних відносин власності на землю в умовах ринку	2
4	Розрахунок земельної ренти за результатами господарської діяльності та природничої особливості землі	1
5	Визначення показників грошової оцінки землі	2
6	Визначення розміру земельного податку	2
7	Визначення розміру орендної плати	2
8	Визначення втрат земельного фонду та розрахунок шкоди, завданої земельним ресурсам	1

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія та сучасний стан землекористування: проблеми та перспективи	2
2	Дослідження історії розвитку теорій земельної ренти (Рікардо, Маркс, сучасні підходи).	2
3	Аналіз існуючих податкових пільг, субсидій або фінансових механізмів, спрямованих на збереження та охорону земель.	2
4	Аналіз існуючих систем планування землекористування в різних країнах або регіонах	2

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

(вибрати необхідне чи доповнити)

- усне або письмове опитування;
- тестування;
- захист лабораторних/практичних робіт;
- захист рефератів.

7. Методи навчання *(вибрати необхідне чи доповнити)*:

- проблемне навчання;
- практико-орієнтоване навчання;
- кейс-метод;
- перевернутий клас;
- навчання через дослідження;
- навчальні дискусії та дебати;
- командна робота.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Економіка землекористування: сутність та показники ефективності		
Лекція 1 Суть, зміст і предмет землекористування	РН 3, 4. У тому числі сформувати у здобувачів здатність чітко, логічно і аргументовано викладати інформацію, ідеї, проблеми та рішення у сфері землекористування як для фахівців, так і для нефаківців, адаптуючи професійну термінологію під рівень аудиторії;	-
Практична робота 1.		15
Лекція 2 . Земельні ресурси, їх склад, характеристика та ефективність використання		-

Практична робота 2.	розвинути вміння презентувати результати досліджень і практичні рекомендації усно та письмово, використовуючи різні форми і методи	15
Лекція 3. Економічні відносини у сфері землекористування в		-
ринкових умовах	комунікації;	
Практична робота 4.	сформувати навички ефективного ведення діалогу, переконання, аргументації власної позиції з урахуванням контраргументів;	15
Самостійна робота 1.	набути практичних навичок; сформувати знання основних нормативно-правових актів, технічних стандартів та довідкових матеріалів у галузях геодезії та землеустрою; розвинути здатність оцінювати відповідність землекористування чинним нормам і стандартам, розробляти документи, що відповідають законодавчим вимогам;	5
Лекція 4. Оптимізація і екологізація землекористування	опанувати процедури оформлення документів у сфері землеустрою та геодезії з урахуванням чинного законодавства та технічних регламентів.	-
Практична робота 4.		15
Самостійна робота 2.		5
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Економіка землекористування: рента, охорона та організація		
Лекція 5. Земельна рента як показник прибутковості землі	РН 3, 4. У тому числі здобувачі набудуть компетенцію чітко і доступно доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, можливі рішення, а також власний досвід і аргументацію, пов'язані з економікою землекористування, зокрема темами ренти, охорони земельних ресурсів та організації землекористування, здатні формувати логічно послідовні та переконливі повідомлення як у усній, так і в письмовій формі, враховуючи специфіку аудиторії; набудуть знання і здатність практично застосовувати у професійній діяльності нормативно-правові акти, нормативно-технічні документи та довідкові матеріали, що регулюють сферу геодезії, землеустрою та суміжних галузей, зокрема в аспектах ренти, охорони та організації землекористування; володіти навичками пошуку, аналізу та використання нормативної документації для прийняття обґрунтованих управлінських та технічних рішень.	-
Практична робота 5.		15
Лекція 6. Економічний механізм охорони земельного фонду та стимулювання раціонального землекористування		-
Практична робота 6.		15
Лекція 7. Територіальна організація системи землекористувань		-
Практична робота 7.		15
Самостійна робота 3.		5
Лекція 8. Обмеження та обтяження землекористування та їх вплив на економічні показники землекористування		-
Практична робота 8.		15
Самостійна робота 4		5
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота		$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$
Екзамен/залік		30
Всього за курс		$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$
Курсовий проект/робота (за наявності)		100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3786>;
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти.

10. Рекомендовані джерела інформації :

1. Баїк О., Ярмол Л., Сірант М., Попадинець Г. Стецюк Н. Раціональне природокористування як складова екологічної безпеки: економіко-правові аспекти. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2021. № 4(39). С. 429–438. URL: <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v4i39.241410>
2. Василенко О. М. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів із навчальної дисципліни «Економіка природокористування» для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 10 Природничі науки за освітньо-професійною програмою «Екологія»/: О. М. Василенко – Житомир: вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2023. – 27с.
3. Економіка та фінанси туристичних підприємств: навч. посіб. / укладач. Наконечний К. П., Підгірна В. Н., Єремія Г. І. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича, 2025. 216 с. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/12088>
4. Економіка землекористування та землевпорядкування. Методичні рекомендації для практичних занять здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПП «Геодезія та землеустрій» спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій» денної форми здобуття вищої освіти. Укладач Олійник Т.Г. МИКОЛАЇВ, 2022. 34 с.
5. Новаковська І.О., Іщенко Н.Ф., Славін І.В. Економіка землекористування: практикум для здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр» спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій», 2021, 48 с.
6. Новаковська І.О. Основи економіки землекористування: електронний курс. НУБіП України. URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3755>

7. Novakovska I.O., Kustovska O.V. Economics of land use and land management. Part I: textbook. Kyiv: NUBiP of Ukraine, 2022. 408 p

Інформаційні ресурси:

9. Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації: постанова КМ від 20 березня 2022 р. № 326. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2022-%D0%BF#Text>
10. Про затвердження Методики визначення шкоди та збитків завданих земельному фонду України внаслідок збройної агресії Російської Федерації: наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 18 травня 2022 № 295. URL: <https://minagro.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodiki-viznachennya-shkodi-ta-zbitkiv-zavdanih-zemelnomu-fondu-ukrayini-vnaslidok-zbrojnoyi-agresiyi-rosijskoyi-federaciyi>
11. Про затвердження Методики визначення розміру шкоди завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану: наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 04.04.2022 № 167. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0406-22#Text>
12. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI// Законодавство України / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
13. Цивільний кодекс України: Відомості Верховної Ради України від 19 червня 2003 р. № 980-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
14. Хвесик М. А. Економіка природокористування: вектори розвитку. К. : ДУ ІЕПСР НАН України, 2019. 398 с.
15. Електронні сервіси ДЗК. URL: <https://land.gov.ua/>
16. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: minagro.gov.ua
17. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://mepr.gov.ua/>
18. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua>